

Datum van
inontvangstneming

:

23/09/2014

Zaak C-372/14

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing in de zin van artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

1 augustus 2014

Verwijzende rechter:

Krajský súd v Prešove (Slowaakse Republiek)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 maart 2014

Verzoekende partij:

Provident Financial s. r. o.

Verwerende partij:

Zdeněk Sobotka

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Bescherming van de consument – Verlening van consumentenkrediet – Uitlegging van richtlijn 87/102 – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Uitlegging van richtlijn 93/13 – Oneerlijke handelspraktijken – Uitlegging van richtlijn 2005/29 – Nevendienst van „waarborgen van de aflossing van het krediet”, die niet in aanmerking wordt genomen voor de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage (JK) – Hoofdvoorwerp van de prestatie in een consumentenkredietovereenkomst – Rechterlijk toezicht op de „administratieve kosten”

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1. Moet richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (richtlijn oneerlijke handelspraktijken) (PB L 149, blz. 22) aldus worden uitgelegd dat als oneerlijke handelspraktijk moet worden aangemerkt de handelwijze van een verlener van een consumentenkrediet die de voorwaarden van de overeenkomst aan de consument aldus voorstelt dat de valse indruk wordt gewekt dat de consument vrij kan kiezen voor een nevendienst waarmee de aflossing van het krediet wordt gewaarborgd, en daardoor in feite de consument onrechtmatig beïnvloedt opdat deze die prestatie aanvaardt?
2. Moet de richtlijn oneerlijke handelspraktijken aldus worden uitgelegd dat als oneerlijke handelspraktijk moet worden aangemerkt de handelwijze van de kredietverlener die de voorwaarden van de overeenkomst aan de consument aldus voorstelt dat hij hem een jaarlijks kostenpercentage (JK) voorspiegelt dat de kosten van de betrokken nevendienst niet omvat?
3. Moet de richtlijn oneerlijke handelspraktijken aldus worden uitgelegd dat als oneerlijke handelspraktijk moet worden aangemerkt de handelwijze van de kredietverlener die erin bestaat op de markt van het consumentenkrediet aan de consumenten voor de nevendienst een prijs in rekening te brengen die aanzienlijk hoger is dan de reële kostprijs van die dienst, en wordt de verplichting van transparantie van de daadwerkelijke totale kostprijs van het consumentenkrediet omzeild door de kostprijs van de nevendienst niet in het JK op te nemen?
4. Moet richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten [hierna: „richtlijn 93/13”] aldus worden uitgelegd dat de dienst waarmee de aflossing van het consumentenkrediet wordt gewaarborgd en die bestaat in het innen in contanten van de door de consument betaalde termijnen van het krediet, het hoofdvoorwerp van de prestatie bij het consumentenkrediet vormt?
5. Moet richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet, zoals gewijzigd en aangevuld bij richtlijn 98/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998, aldus worden uitgelegd dat het JK ook de vergoeding voor de inning in contanten van de termijnen van het krediet omvat, of een deel daarvan, wanneer die vergoeding aanzienlijk hoger is dan de kosten die voor die nevendienst noodzakelijk zijn, en moet artikel 14 van die richtlijn aldus

- worden uitgelegd dat het JK wordt omzeild wanneer de vergoeding voor de nevendienst de kostprijs van die dienst aanzienlijk overschrijdt en niet is opgenomen in het JK?
6. Moet [richtlijn 93/13] aldus worden uitgelegd dat het, om te voldoen aan het vereiste van transparantie van een nevendienst waarvoor administratieve kosten worden betaald, volstaat dat de prijs van die administratieve dienst duidelijk en begrijpelijk (administratieve kosten) wordt aangegeven, ook al wordt niet nader aangegeven waarin die dienst bestaat?
 7. Moet artikel 4, leden 1 en 2, van [richtlijn 93/13] aldus worden uitgelegd, dat de enkele omstandigheid dat de administratieve kosten in de berekening van het JK zijn opgenomen, rechterlijk toezicht op die kosten met het oog op de toepassing van die richtlijn belet?
 8. Moet [richtlijn 93/13] aldus worden uitgelegd dat de enkele [vermelding van het] bedrag van de administratieve kosten rechterlijk toezicht met het oog op de toepassing van die richtlijn belet?
 9. Wanneer op vraag 6 wordt geantwoord dat het voorwerp van de administratieve dienst waarvoor die administratieve kosten moeten worden betaald, voldoende transparant is, vormt die administratieve dienst, samen met alle prestaties die deze kan meebrengen, dan het hoofdvoorwerp van het consumentenkrediet?
 10. Moet artikel 4, lid 1, van [richtlijn 93/13] aldus worden uitgelegd dat voor de toepassing van die richtlijn onder meer relevant is dat de consument voor de prijs die hij voor de nevendienst betaalt, een prestatie krijgt die doorgaans niet in zijn belang, maar in het belang van de verlener van het consumentenkrediet is?

Relevante bepalingen van het Unierecht

Richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet, zoals gewijzigd en aangevuld bij richtlijn 98/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998, in het bijzonder de zesde, zevende, achtste, negende en negentiende overweging van de considerans en de artikelen 4, lid 2, en 14 ervan

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, in het bijzonder de artikelen 4, 5 en 6 ervan

Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten

op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad, in het bijzonder de artikelen 6, 7, 8 en 9

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Wet nr. 258/2001 betreffende het consumentenkrediet:

„§ 2 Voor de toepassing van de onderhavige wet wordt verstaan onder

a) consumentenkrediet: een op een consumentenkredietovereenkomst gebaseerde tijdelijke verstrekking van geld in de vorm van uitstel van betaling, van een lening of van een krediet of in een andere rechtsvorm,

b) consumentenkredietovereenkomst: overeenkomst waarbij de kredietverlener zich ertoe verbindt om aan de consument een consumentenkrediet te verlenen en de consument zich ertoe verbindt het ontvangen geld terug te betalen en alle aan het consumentenkrediet verbonden kosten te vergoeden,

c) totale met het consumentenkrediet verband houdende kosten ten laste van de consument: alle kosten, daaronder begrepen interesten en lasten, die met het verleende consumentenkrediet verband houden, met uitzondering van

1. boeten die de consument moet betalen wegens niet-nakoming van de in de consumentenkredietovereenkomst neergelegde verplichting,

2. andere kosten die de consument in verband met het verwerven van een goed of een dienst moet betalen dan de aankoopprijs van het goed of van de diensten,

3. kosten voor overdracht van de geldmiddelen, alsmede kosten voor de instandhouding van een rekening waarop de bedragen uit hoofde van het krediet, de interesten en de andere kosten moeten worden betaald, behalve wanneer de consument niet de mogelijkheid heeft om de kredietverlener te kiezen en deze kosten buitensporig hoog zijn vergeleken met de gebruikelijke kosten van soortgelijke kredieten. Deze bepaling is niet van toepassing op de kosten voor de inning van deze aflossingen of betalingen, ongeacht of deze in contanten dan wel op een andere wijze worden geïnd:

(...)

d) jaarlijks kostenpercentage: percentage toegepast voor de berekening, in de zin van bijlage I, van alle met het consumentenkrediet verband houdende kosten ten laste van de consument en van het bedrag van het krediet zelf,

e) kosten voor om het even welke betaling die de consument in verband met het verleende krediet aan de kredietverlener moet doen, met uitzondering van de interesten.”

Burgerlijk wetboek:

„§ 52a

(1) Wanneer in het kader van een enkele onderhandeling meerdere consumentenovereenkomsten zijn gesloten of in één enkel document zijn opgenomen, wordt elk van die overeenkomsten afzonderlijk beschouwd.

(2) Indien echter uit de aard van de in lid 1 bedoelde overeenkomsten en uit de aan de partijen op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomsten bekende werkingssfeer ervan overduidelijk blijkt dat die overeenkomsten onderling verbonden zijn, is het sluiten van elk van die overeenkomsten de voorwaarde voor het sluiten van de andere. Het tenietgaan van een die overeenkomsten door een van de wijzen van uitvoering of vervangende uitvoering, brengt het tenietgaan, met dezelfde rechtsgevolgen, van de andere overeenkomsten mee.”

§ 53

„Consumentenovereenkomsten mogen geen bedingen bevatten die het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen aanzienlijk kunnen verstoren ten nadele van de consument (,oneerlijke bedingen’), met uitzondering van de bedingen betreffende het voorwerp en de prijs van de prestatie en de oneerlijke bedingen waarover afzonderlijk is onderhandeld.”

Wet nr. 250/2007 betreffende de bescherming van de consument, in het bijzonder de §§ 7, 8 en 9, ervan, waarvan de inhoud grotendeels overeenkomt met die van de artikelen 5, 6, 7, 8 en 9 van richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad.

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure in het hoofdgeding

- 1 Verweerster is een bedrijf dat consumentenkrediet verleent. Uit soortgelijke zaken blijkt dat verweerster de consument, ook herhaaldelijk, consumentenkredieten van een gering bedrag verleent. Op 30 oktober 2008 hebben de partijen in het hoofdgeding een consumentenkredietovereenkomst voor een bedrag van 331,94 EUR gesloten. Tegelijkertijd hebben zij ook een overeenkomst betreffende het waarborgen van de aflossing van het krediet gesloten, die de persoonlijke inning van de termijnen toestaat.
- 2 Op basis van de kredietovereenkomst moet verzoeker, voor het verlenen van een consumentenkrediet van 331,94 EUR, interesten op de voet van 23,25 %, administratieve kosten ten belope van 57,23 EUR en een vergoeding van 157

EUR voor de inning in contanten van de termijnen betalen, voor een totaal bedrag van 254,93 EUR. Verzoeker is dus verplicht in totaal 586,87 EUR betalen, hetgeen zou overeenkomen met een jaarlijks kostenpercentage van 80,86 %. Indien de interesten en alle kosten in het JK waren opgenomen, zou dit laatste 246,55 % hebben bedragen.

- 3 Wat de administratieve kosten betreft, is niet duidelijk voor welke prestatie zij verschuldigd zijn en hoe zij zijn vastgesteld.
- 4 De vergoeding voor het waarborgen (inning in contanten) van de aflossing van het krediet vormt een groot deel van het bedrag dat de consument in verband met het consumentenkrediet moet betalen. Uit soortgelijke gedingen blijkt dat de kredietverlener de vergoeding voor de nevendienst (inning van de termijnen van het krediet) aan de verschillende consumenten bepaalt op een vast percentage van het kredietbedrag. Een hoger kredietbedrag leidt dan ook tot een evenredig hogere vergoeding voor de persoonlijke inning van de termijnen van het krediet. Op dezelfde wijze stijgt ook het bedrag van de administratieve kosten procentueel met het bedrag van het consumentenkrediet.
- 5 De kredietverlener neemt de vergoeding voor de inning in contanten van de termijnen van het krediet niet op in het JK en voert daartoe aan dat de desbetreffende overeenkomst geen voorwaarde van de consumentenkredietovereenkomst vormt.
- 6 Ook zou de vergoeding voor de inning in contanten van de termijnen van het krediet geen voorwaarde van de consumentenkredietovereenkomst vormen, de werkelijkheid ziet er anders uit. In de stukken wordt een getuigenverklaring aangehaald die handelsvertegenwoordigers van de kredietverlener in soortgelijke zaken in rechte hebben afgelegd. Deze handelsvertegenwoordigers hebben verklaard dat indien de consument de dienst van inning in contanten van de aflossing van de termijnen van het krediet zou hebben geweigerd, hij het consumentenkrediet niet zou hebben gekregen.
- 7 Verder blijkt dat de handelsvertegenwoordigers ertoe worden aangezet een overeenkomst voor persoonlijke inning van de termijnen te sluiten, omdat zij als vergoeding voor die prestatie ongeveer van 5 % van de betaalde termijnen, inclusief de vergoeding voor de inning van de termijnen, ontvangen. De kredietverlener ontvangt de rest van de vergoeding voor de persoonlijke inning van de termijnen. Uit de overeenkomst blijkt niet duidelijk welke prestatie de kredietverlener de consument voor het resterende gedeelte, ongeveer 95 %, biedt of welke kosten de kredietverlener opkomen die een zo hoog percentage rechtvaardigen.
- 8 Indien al die interesten en kosten alsmede de vergoeding voor het waarborgen van de aflossing van het krediet in het jaarlijkse kostenpercentage (JK) waren opgenomen, zou het JK 246,55 % hebben bedragen. In de overeenkomst wordt

echter een JK van 70,26 % vermeld, juist omdat de kredietverlener de vergoeding voor het waarborgen van de aflossing van het krediet niet in het JK opneemt. Op die manier komt de kredietverlener aan een JK dat lager is dan het maximum dat regeringsbesluit nr. 238/2008 ten tijde van het sluiten van de overeenkomst toestond.

- 9 Hieruit volgt dat de consumenten zich in hun rechten aangetast voelen omdat de kosten voor de persoonlijke inning van de termijnen van het krediet, die de totale prijs van het krediet aanzienlijk beïnvloeden, niet in het JK zijn opgenomen. In de overeenkomst noemt Provident Financial s.r.o. die totale prijs de „totale kosten”.
- 10 De omstandigheid dat de vergoeding voor het waarborgen van de aflossing van het krediet niet in het JK is opgenomen, wekt bezorgdheid over de transparantie van de totale daadwerkelijke kosten bedoeld in het JK, omdat nagenoeg 95 % van die vergoeding naar de kredietverlener gaat en dezelfde economische functie heeft als de interesten.
- 11 Daarbij rijst de vraag of de consumenten, indien zij de hoogte van het JK met inbegrip van de kosten voor de inning in contanten van de termijnen van het consumentenkrediet hadden gekend, een gunstiger krediet op de markt zouden hebben gekozen. Daarbij komt nog de bezorgdheid over het feit dat het gaat om een oneerlijke handelspraktijk die erop gericht is het daadwerkelijke JK verborgen te houden. Het JK is ingevoerd om het de consumenten gemakkelijker te maken op markt een consumentenkrediet te kiezen, maar (in het onderhavige geval) bereikt het dat doel niet.
- 12 De feiten, in het bijzonder de getuigenverklaring van de handelsvertegenwoordigers van de kredietverlener zelf, wijzen erop dat laatstgenoemden de consument ertoe aanzetten de dienst van persoonlijke inning van de termijnen te aanvaarden, terwijl deze de hoogte van het JK met inbegrip van de kosten voor die nevendienst niet kent. De stukken bevatten de paradoxale verklaring van de kredietverlener dat de consumenten vrij opteren voor de nevendienst; in werkelijkheid weigeren de handelsvertegenwoordigers de overeenkomst te sluiten indien de consumenten niet geïnteresseerd zijn in die dienst. De kredietverlener neemt de kosten voor het waarborgen van de aflossing van het krediet niet in het JK op. Er blijft echter een niet te verwaarlozen gevaar bestaan dat de gemiddelde consument niet in staat is om op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst zonder de professionele hulp van een advocaat of een deskundige op gebied van het handelsrecht de gevolgen van een dergelijke transactie juist te vatten.
- 13 De prijs van het krediet bestaat verder, voor ongeveer 10 %, uit administratieve kosten. In de loop van de procedure heeft de kredietverlener verklaard dat die kosten alle administratieve kosten dekken. Uit de overeenkomst kan echter niet worden opgemaakt over welke administratieve handelingen het gaat en welke prestaties daadwerkelijk aan de consument worden verleend.

- 14 De vennootschap Provident Financial s.r.o. betoogt dat die kosten duidelijk zijn bepaald in de vorm van een vast bedrag in euro en dus transparant zijn. Volgens de overeenkomst bedragen die administratieve kosten 157 EUR. De prijs van die administratieve kosten is inderdaad duidelijk aangegeven, maar de vraag rijst of richtlijn 93/13 niet eist dat niet alleen de prijs van de nevendienst duidelijk is, maar ook de prestatie die de consument daarvoor ontvangt.
- 15 De voor de toepassing van artikel 4, lid 1, van verordening nr. 93/13 relevante feiten van de zaak omvatten immers ook de prestatie die voor de administratieve kosten wordt verleend, maar welke die prestatie is, kan uit de overeenkomst niet worden opgemaakt. Bijgevolg rijst de vraag of de consument een prestatie krijgt die in zijn belang is en of het gaat om een reële prestatie.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 16 In de onderhavige zaak stelt verzoeker schending van zijn consumentenrechten. Het geding betreft, onder andere, de vaststelling van eventuele oneerlijke handelspraktijken of oneerlijke bedingen in het kader van de betrekkingen tussen de betrokken partijen.
- 17 Kenmerkend voor de onderhavige zaak is dat de interesten voor het consumentenkrediet slechts ongeveer een derde van de totale door de consument voor dat krediet betaalde prijs vertegenwoordigen. Gebleken is dat de kredietverlener een groot deel van die interesten heeft vervangen door kosten voor nevendiensten, waarvan er een slechts algemeen als administratieve dienstverlening is aangemerkt.
- 18 Die conclusie wordt bevestigd door vergelijking met verschillende rechtszaken waarin consumenten tegen verweerster opkomen en waaruit duidelijk blijkt dat zowel het bedrag van de administratieve kosten als de vergoeding voor de persoonlijke inning van de termijnen van het krediet is uitgedrukt in een percentage van het verleende consumentenkrediet. Het lijkt ongerijmd dat de prijs voor de nevendiensten van administratieve aard niet wordt gerelateerd aan de daadwerkelijk opgekomen kosten, maar aan het bedrag van het verleende consumentenkrediet. Bovendien is de neventransactie betreffende de administratieve kosten niet transparant wat het voorwerp ervan betreft; dat is namelijk niet aangegeven.
- 19 Het gevaar dat overheveling van interesten naar kosten voor de nevendiensten oplevert, bestaat hierin dat het, door het onrechtmatig aanbieden en opleggen van voorwaarden op het tijdstip van het sluiten van de consumentenkredietovereenkomst, mogelijk wordt een aanzienlijk deel van de kosten voor het consumentenkrediet buiten het jaarlijkse kostenpercentage te houden ten detrimente van de transparantie van de voorwaarden van de consumentenkredietovereenkomst en van de mededinging op de markt van de consumentenkredieten.

- 20 Het antwoord van het Hof van Justitie is van belang voor het wegnemen van twijfel over de uitlegging van de transparantie van het voorwerp van de nevenovereenkomst over de administratieve kosten, in het bijzonder met betrekking tot de vraag of voor de toepassing van de richtlijn over de oneerlijke bedingen de bewoordingen die verwijzen naar het exacte bedrag van de administratieve kosten, als een transparante aanduiding van dat voorwerp kunnen worden beschouwd.
- 21 Uit de getuigenverklaringen van de handelsvertegenwoordigers van Provident financial s.r.o. kan worden afgeleid dat verweerster onrechtmatige druk uitoefent op de consument om deze ertoe te brengen de bovenmatig dure nevendienst te aanvaarden. Daarnaast blijkt, naargelang de uitlegging die aan recht van de Europese Unie wordt gegeven, dat via de formulering van de overeenkomst zowel de interessen als het JK kunnen worden omzeild. In de praktijk doen de sociaal zwakste groepen van de bevolking een beroep op kleine kredieten en daarbij rijst de vraag of de gemakkelijke kredieten die door handelsvertegenwoordigers in het kader van persoonlijke contacten met de consument worden aangeboden, niet bepalend zijn voor de gelijktijdige aanvaarding van nevendiensten in weerwil van het feit dat het krediet daardoor overdreven duur wordt voor de consument, en of een dergelijke uitoefening van onrechtmatige druk door de kredietverlener dan ook als een oneerlijke handelspraktijk in de zin van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken kan worden aangemerkt.
- 22 De uitleggingsproblemen betreffen artikel 14 van de richtlijn, betreffende oneerlijke handelspraktijken met betrekking tot consumentenkrediet.
- 23 Het staat aan de Krajský súd di Prešov alle feiten van het geding te onderzoeken en uit te maken of de omstreden contractuele bedingen oneerlijk zijn en, indien dat het geval is, of er ook sprake is van oneerlijke handelspraktijken. Er rijzen ook uitleggingsvragen over het nut van de prestatie voor de consument en over de mogelijkheid van rechterlijk toezicht op het voorwerp van de overeenkomst en op het passend karakter van de prijs van het consumentenkrediet.
- 24 Verder rijzen er uitleggingsvragen over de samenloop van de door de verschillende richtlijnen aan de consument geboden bescherming. De nationale rechter wenst te vernemen of er, naast de bescherming die de consument wordt geboden door de bepalingen waarmee richtlijn 93/13 in nationaal recht is omgezet, ook rechterlijk dient te worden uitgeoefend op de rechtmatigheid van de contractuele bedingen die tegelijkertijd de basisgegevens voor het JK vormen.
- 25 Verder rijst de vraag of het bedrag van de administratieve kosten relevant is in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13. Uitleggingsvragen rijzen er ook over de afbakening van het hoofdvoorwerp van de prestatie, het voorwerp van de nevendienst en het voorwerp van de administratieve kosten. De uitlegging wordt ook bemoeilijkt door het feit dat ten tijde van het sluiten van de overeenkomst de bedingen betreffende het voorwerp de overeenkomst in het algemeen en de prijs

(en dus niet alleen betreffende het hoofdvoorwerp en het passende karakter van de prijs) in het nationale recht bij wijze van uitzondering niet door de rechter konden worden getoetst. Daarbij komt dat de Staat bij regeringsbesluit nr. 238/2008 het bedrag van de vergoeding heeft beperkt en dat de uitlegging van de richtlijnen ook van belang is om uit te maken of de wijze van vaststelling van het JK een oneerlijke handelspraktijk oplevert.